

»Føroysk« jól í Grønlandi í 1907

Frida og Johan Evensen høvdu eina danska lærarinnu fyri teirra børn Ingeborg Andersen, sum verður umrødd í komandi parti. Hon var ófør at skriva heim um tað, hon upplivdi. Henda frásøgnin er um jólini í 1907 og umstøðurnar um hetta mundi, soleiðis sum eisini Johan og Frida upplivdu tað

Nu er så selve Julen overstået, og jeg er ved at sige "Gud ske lov" med bestyreren, skønt den har været meget hyggelig. Juleaften var der først grønlandsk og så dansk gudstjeneste, det vil sige juleevangeliet blev læst op på begge sprog. Ellers var det kun firstemmige salmer af grøn­lænderne. I skulle høre, hvor de kunne synge! De sidste 14 dage før jul øvede de sig hver aften i kirken, og så var vi fri for det gamle, hæse, forstemte orgel. Alle de indfødte strålede i nye, friske farver. De kunne vist ikke tænke sig at gå i kirke uden at være ny fra øverst til nederst sådan en aften. Vor ene pige var da grædefærdig, hendes bukseskind var stjålet. Heldigvis havde fru Evensen da et, som kunne bruges, og selv om det ikke var den fineste sort, tror jeg dog hun kunne hamle op med de andre. Fine nye broderier på bukser og de højrøde kamikker, mørkeblå fløjlsanorak, perlekrans omtrent ½ alen bred, fint hvidt halstørklæde og brogede muffediser og lommetørklæde med hulsøm.

Sungu uttanfyri hvørt hús
De har en smuk stemningsfuld skik heroppe. Præcis kl. 12 jule­nat synger de deres firstemmige sange udenfor hvert eneste hus i kolonien, der har ca. 180 indbyggere. Hvor mange hjem, der er, ved jeg ikke. Når de har sunget uden for hvert eneste hus, holder de et lille hvil, og hen ad morgenstunden går de rundt igen. Nu synger de først et vers, så læser en skriftklog julevangeliet op (ved kolonierne kan de så godt som alle læse), så synger koret atter et vers og drager afsted til næste hus under larmen og overstadig lystighed. Det var ligefrem højtideligt at blive vækket på den måde. Efter gudstjenesten juledag var her formelig kur. Først kom alle kivfakkerne (pigerne) og ønskede glædelig jul, efter dem fangerne og så kvinder og børn. Der blev rigtignok skænket nogle snapse brændevin og gammelvin og delt kager ud den dag. Efter det var vi til dansk gudstjeneste og om aftenen hos præsten til julelege. Næste dag til kaffe hos 3 forskel­lige grøn­lænderfamilier og til jule­træ hos assistenten og om aftenen til dans i værkstedet. 3. juledag havde vi selv juletræ tændt for de danske og enkelte grøn­lændere. Vi fik skåret smørrebrød og te og senere kaffe og kager. I dag har børnene og jeg været til juletræ hos præstens, men nu er vi snart blaserte. I skulle forresten høre, hvor­ledes vi laver juletræ. Så snart man kan gøre regning på, at nu bliver sneen liggende, samles der lyng, som bliver gravet ned i sne. Den binder man så på stokke, som stikkes ind i en stamme, og det gør et ganske net indtryk. Nu hører man forresten om folk, som har fået rigtige grantræer herop.

Ingeborg Andersen var lærari hjá børnunum hjá Fridu og Johan Evensen í Umanak

Tað var svangligt hjá fólkinum í Umanak á jólum 1907. Veidumenninir komu heim tómhentir. Mynd hjá Rasmus Müller, beiggja Poul

Hugnaligur jólaaftan heima hjá Evensen
Vores egen private juleaften var meget hyggelig. Både hr. og fru Evensen sætter uhyre pris på hygge og forstår at sprede den. Vi havde besøg af julenissen i fru Ibsens skikkelse. Hun kom med det sødeste pandekagehus, nogen kunne ønske sig. Hun er altid fuld af gode ideer, og manden er snild på fingrene. Husets skelet var en papæske, væggene var figner, døren chokolade, vindueskarme hvidt sukker og ligeså skorstenene, og taget korendekage. Ruderne rødt silkepapir, og det så brillant ud, når der blev sat et lys i vinduet. Hans og Grethe stod og var ved at spise af huset. Heksen er lige kommet ud af sin dør, støttet til en rigtig knortekæp. Det var nydeligt alt sammen. Når jeg fortæller jer, at vi natten mellem 3. og 4. juledag havde 5-6 graders varme, så tror I mig vel knapt. Vi går rundt til hinanden uden overtøj på. Men det er ganske uanstændigt vejr, siger bestyreren.

Hungur hjá grøn­lendingum
Det sørgelige er, at grøn­lænderne lider nød. Der har så godt som ingen julehandel været i år. Der bliver hvert år uddelt julekost fra butikken, noget bestemt pr. hoved, så de har haft lidt i helligdagene. Men de kunne ikke gå i kajak for tyndisens og mørkets skyld, så ingen sælhunde blev fangede. Fru Evensen havde gemt nogle ryper og et par harer for at have lidt ekstra til jul. Ryperne fik vi juleaften, og harerne skal gemmes til hr. Evensens fødsels­dag i januar. De er ganske vist næsten to måneder gamle, men det smager herligt at få noget friskstegt fremfor det konserverede. Vi lever højt på rosenkartofler nu i julen, de har holdt sig udmærket. Der var enkelte dårlige mellem dem Even­sen's fik, så dem spiste vi først. Når nu resten er spist op, og det kan ikke vare længe, selv om vi er meget sparsommelige, ja, så må vi altså undvære til hen i juli, august, og det bliver et savn. Nu har vi, Gud ske lov, islæg.

Den 10. januar slog vejret endelig om, og det har frosset op til en snes grader siden. Det var også en frygtelig drøj tid. Grøn­lænderne havde hverken at bide eller brænde i en 14 dages tid. Så de danske kogte store gryder ærter og gryn hver dag. Men det blev kun til sulteføde til alle de mennesker. Og så tænke sig, at de ikke havde noget at putte i kakkelovn­en i denne kulde til trods for, at her er de dejligste kul, som det kun koster dem en smule ulejlighed at bryde om efteråret og så hente hjem i konebåd før mørket kommer. Handelen har en lille forsyning engelske kul til 6 kr. tønden, og dem køber grøn­lænderne af. Når de har et par ører at afse til varmen, så kommer de og får en 10-12 pund ad gangen. Det er en sørgelig økonomi, og bedre bliver det vist aldrig, det er øjeblikkets børn. Nu fanges der 20-30 sælhunde hver dag, så nu lever Umanak højt. Men næste år i den mørke tid vil det gentage sig. De bekymrer sig skam ikke for den dag i morgen. Men den egenskab hos dem tror jeg nu ikke, jeg vil beundre – trods Bibelen. Vi civiliserede mennesker bebrejder dem deres sorgløshed, men det er vel i grunden den egenskab, der gør, at de kan føre en lykkelig tilværelse her oppe i denne karrige natur.

Úr Grønlandi. Tekning hjá Erik Verner Nygaard, sum prýddi hesa frásøgn, tá ið greinin upprunaliga varð prentað

Komandi partur
Í komandi parti verður millum annað greitt frá, tá nólsoyingur bjóðar Poul at keypa sína jørð

SOSIALEIN